

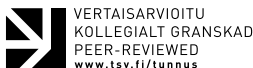
Säädelyt sävyt

Säädelyt sävyt

*Värit, värjärit ja väriaineet
Euroopassa 1300–1850*

Toimittaneet

MERJA UOTILA, MAARE PALOHEIMO,
SUSANNA NIIRANEN & ELISA KUJANSUU

Teos on Suomen Historiallisen Seuran nimeämien asiantuntijoiden tarkastama.

SKS:n julkaisujen kokoelma kuuluu Unescon kansalliseen Maailman muisti -rekisteriin.

HISTORIALLISTIA TUTKIMUKSIA 296

© 2026 Merja Uotila, Maare Paloheimo, Susanna Niiranen, Elisa Kujansuu ja SKS

KONEEN SÄÄTIÖ Koneen Säätiö on tukenut kirjan tekemistä.

Kansi: Emmi Kyytsönen

Kannen kuvat: C. P. Elfström 1808: pohjalaismies pyhäpuvussaan & pohjalaisvaimo pyhäpuvussaan. Museovirasto, Kansatieteen kuvakokoelma, CC BY 4.0; C. A. M.

Lindman 1905: *Galium boreale L. Bilder ur Nordens Flora*. Tukholma: Wahlström & Widstrand; Moses Harris 1766: *The Natural System of Colours*. Laidler's office, Princes-Street, Licester-Fields.

Taitto: Maija Räisänen | Sarja-asu: Timo Numminen

ISBN 978-952-427-003-8 (nid.)

ISBN 978-952-427-004-5 (EPUB)

ISBN978-952-427-005-2 (PDF)

ISSN 0073-2559 (nid.)

ISSN 2670-3866 (verkkojulkaisut)

DOI <https://doi.org/10.21435/ht.296>

Teos on lisensoitu Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International -lisenssillä, ellei toisin mainita. (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.fi>)

Teos on avoimesti saatavissa osoitteessa

<https://doi.org/10.21435/ht.296>

tai lukemalla tämä QR-koodi mobiililaitteella.

Livonia Print, Riika 2026

Sisällys

ESIPUHE 7

NÄKÖKULMIA SÄADELTYIHIN SÄVYIHIN

Väriaineet, värjärit ja väriainekauppa 10
Susanna Niiranen, Maare Paloheimo & Merja Uotila

I Värien merkitykset keskiaikaisessa kulttuurissa

EUFEMIAN LAULUJEN MONIVÄRINEN MAAILMA

Värien nimitykset muinaisruotsalaisessa ritarirunoudessa 43
Harry Lönnroth

UNIVERSAALIT VÄRIT

Värien merkitykset 1400–1500-luvun astrologisissa ja maagisissa lähteissä 69
Lauri Ockenström

KÄYTETTY JA KIISTELTY

Värjäreiden ja kaupunkilaisten keltainen renessanssin Italiassa 95
Susanna Niiranen

II Värjäriammatin kehitys ja luonnonväriaineiden käyttö Pohjolassa

VÄRJÄRIT RUOTSIA OMAVARAISTAMASSA

Tukholman värjäreiden toiminta, asema ja merkitys 1600-luvulta 1700-luvun lopulle 129
Kustaa H. J. Vilkuna

SINISET KÄDET

Värjäriammatin kehitys Suomessa 1700- ja 1800-luvuilla 155
Merja Uotila

YXI SELKIÄ JA PÄÄLLE LUOTETTAWA PAINO-KIRJA

Ensimmäinen suomenkielinen värjäysopas vuodelta 1769 181
Päivi Hintsanen

III Väriaineet ja kansainväliset yhteydet

”OIKEENLAISTA KEMIAA”

Tekstiilien luonnonvärivärjäyksen apuaineiden käyttö ja ulkomaankauppa

Suomessa 1549–1856 207

Timo Tiainen

VÄRIAINKAUPPAA ITÄMEREN YLI

Turkulaisen Kingelinin kauppahuoneen väriainetuonti ja verkostot

1818–1827 248

Maare Paloheimo

SUOSITTU SININEN

Morsingon ja indigon kilpailu Euroopan väriainemarkkinoista

esimodernilla ajalla 272

Maare Paloheimo, Susanna Niiranen & Merja Uotila

IV Värit ja yhteiskunnan muutos ennen ja nyt

PUNAISEN VÄRIN JA VÄRIAINAIDEN HISTORIAA

Kemia, käyttö ja menetelmät 303

Riikka Räisänen

VALKOISTA MAGIAA

Paperin valkaisun ja värjäyksen tiedolliset juuret 329

Timo Särkkä

ARTESAANIN OPINNÄYTETYÖSTÄ TRENDIEN AALLONHARJALLE

Omakehtainen näkökulma kasvivärjäyksen arvostukseen 1990-luvulta

2020-luvulle 356

Katja Tikka

VÄRI- JA VÄRJÄYSALAN SANASTO 382

Elisa Kujansuu

Kirjoittajat 402

Abstract 405

Henkilöhakemisto 410

Paikannimihakemisto 413

Esipuhe

Käsillä oleva teos on Koneen Säätiön vuosina 2023–2026 rahoittaman hankkeemme ”Säädellyt sävyt. Väriaineet, värjärit ja välittäjät yhteiskunnallisen muutoksen kuvaajina 1400–1850” lopputuote. Olemme hankkeessamme tutkineet värejä, luonnonväriaineita ja värjäämistä nimenomaan yhteiskunnallisen, taloudellisen ja kulttuurisen sääntelyn kannalta, mistä juontuu teoksemme yläotsikko *Säädellyt sävyt*. Vaikka nykyään voimme pukeutua omien mieltymystemme mukaan, vaatteen väriällisyys ei ole aina ollut itsestäänselvyys eivätkä niiden värisävyt yhdentekeviä. Väreihin ja sävyihin liitettiin merkityksiä, arvostuksia ja jopa sosiaaliseen asemaan liittyviä vaatimuksia. Kirjamme lukujen kattama pitkä aikaväli mahdollistaa muutosten ja jatkuvuuden tarkastelun eurooppalaisessa kontekstissa ajanjaksolla, jolloin maanosassa kehittyivät mittava tekstiilituotanto, globaali kaukokauppa ja tietoa nopeasti levittävä kirjapainotaito. Ne kaikki vaikuttivat olennaisesti värjäysalan kehitykseen, ja kaukainen Suomikin sai osansa muutoksista.

Teokseen tarvittavan kirjoittajajoukon rekrytoimiseksi julkaisimme syksyllä 2023 yleisen kirjoituskutsun sekä pyysimme mukaan kollegoita, joilla tiesimme olevan väreihin liittyviä tutkimusintressejä. Näin saimme kokoon tusinan verran kirjoittajia. Tätä monitieteistä joukkoa yhdistää kiinnostus väriaineisiin, värjäämiseen tai väreihin ylipäätään, oli kyse sitten värien nimityksistä, kaupankäynnistä, värjäysmenetelmistä tai tiedonkulusta. Heidän kanssaan työstimme kirjan sisältöä yhdessä Jyväskylässä järjestetyissä työpajoissa. Lisäksi käsikirjoituksen työversiot

olivat yleisesti saatavilla jaetuissa nettikansioissa. Toivomme, että tämä työskentelytapa näkyy kirjan lukujen yhdenmukaisuutena. Tutkimusta on myös esitelty niin kotimaisissa kuin kansainvälissä konferensseissa, joista on saatu työhömmme arvokkaita kommentteja. Lisäksi olemme järjestäneet hankkeen tiimoilta yleisötilaisuuksia ja kertoneet tutkimuksen edistymisestä omassa blogissamme.

Teoksemme pääpaino on menneissä vuosisadoissa, mutta vaatteiden väreihin ja värjäämiseen liittyvät seikat ovat edelleen ajankohtaisia niin akateemisissa tutkimuksissa kuin jokapäiväisessä elämässämme. Kiinnostuksen kasvuun ovat vaikuttaneet ympäristötietoisuuden lisääntyminen, kestävän kehityksen arvot ja perinteisten menetelmien arvostuksen nousu. Tekstiili- ja värjäysteollisuuden aiheuttama ympäristökuormitus sekä synteettisten, usein raakaöljypohjaisten väriaineiden käytöstä johtuva maaperän, vesistöjen ja ilman saastuminen ovat globaaleja ongelmia. Historiantutkijoille saastuminen, terveyshaitat ja globaali eriarvoisuus ovat kuitenkin tuttuja jo vuosisatojen takaa: käytettyjen väri- ja puretaineiden tiedetään aiheuttaneen ympäristö-, haju- ja terveysongelmia niin värjäreille kuin muillekin ihmisille. Värjättyjen materiaalien huuhdominen järvissä ja joissa aiheutti veden saastumista, ja polttopuiden hankkiminen väripatojen lämmittämiseen syvensi metsäkatoa. Globaali väriainekauppa edisti monin tavoin kolonialismia ja jopa orjuutta.

Tekstiili- ja värjäysteollisuus onkin ollut ja on edelleen yksi eniten saastuttavimpia teollisuuden aloja. Valistuneen kuluttajan on vaikea saada tietoa käyttämiensä vaatteiden värjäämisestä: se ei yksinkertaisesti ole kiinnostanut tuottajia tai monia kuluttajia. Lisäksi ongelmana on tekstiilituotannon ja sitä kautta tekstiilien värjäämisen ja valkaisemisen valtava mittakaava, jota pikamuodin ja ultrapikamuodin kasvava tuotanto ja kulutus kiihdyttävät. Halpamuodiksi luettavien tekstiilien tuotanto ja värjäys tapahtuvat usein siellä, missä sääntely on vähäisintä, mikä lisää ympäristökuormitusta ja -riskejä. Voidaankin pohtia, siirryttiinkö synteettisten väriaineiden keksimisen ja niiden käytön yleistymisen myötä säädelyistä sävyistä villeihin väreihin, joiden käyttöä ja vaikutuksia ei edes välttämättä säädellä tai valvota ennen kuin vakavia haittoja alkaa ilmaantua – ja hyvä jos silloinkaan. Pitäisikö meidän olla enemmän kiinnostuneita vaatteidemme värjäyksestä?

Tämä teos tarjoaa ensimmäistä kertaa suomen kielellä uutta, perustavanlaatuaista tutkimustietoa väreistä ja luonnonväriaineilla värjäämisestä ennen synteettisten väriaineiden yleistymistä. Haluamme osoittaa lämpimät kiitoksemme Koneen Säätiölle, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle, Jyväskylän ja Tampereen yliopistoille, Suomen käsityön museolle, Jyväskylän kansalaisopistolle sekä Värjärikillalle. Suuret kiitokset ansaitsevat myös asiantuntevat ja kollegiaaliset lukujen kirjoittajat ja vertaisarvioijat sekä Suomen Historiallisen Seuran julkaisuvaliokunta. Erityisesti haluamme mainita kuvataiteilija Päivi Hintsasen, joka on paitsi osallistunut kaikkiin järjestämiimme tilaisuuksiin, myös pyyteettömästi tarjonnut asiantuntemustaan niin keskustelujen kuin kirjallisuudenkin muodossa Coloria- ja Coloriasto-sivustoja unohtamatta.

Jyväskylässä, Tampereella, Turussa ja Kotkassa talvisena tammikuun päivänä 2026

Toimittajat

Näkökulmia säädelyihin sävyihin

Väriaineet, värjärit ja väriainekauppa

Susanna Niiranen

 <https://orcid.org/0000-0002-4993-4459>

Maare Paloheimo

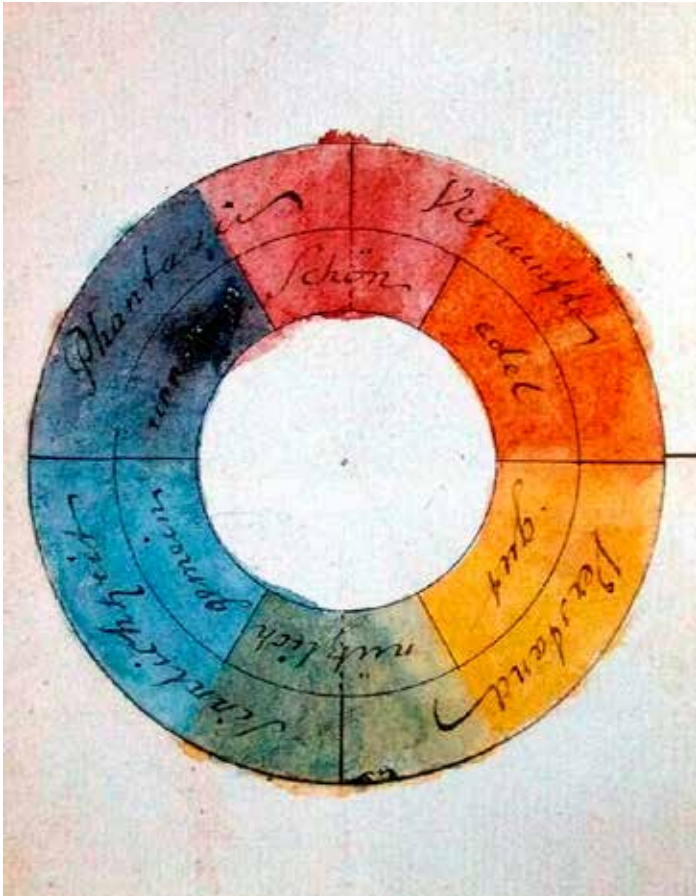
 <https://orcid.org/0000-0002-0600-7292>

Merja Uotila

 <https://orcid.org/0000-0002-1600-9283>

Tämän teoksen ytimessä ovat värit ja luonnonväriaineet sekä niiden käyttö, valmistaminen ja kauppa aina 1300-luvulta 1800-luvun puoliväliin asti. Syvennymme värien ja väriaineiden, niiden sääntelyn ja sääteilyn, merkitysten ja värjäystä koskevan tiedon välittymisen historiallisiin ulottuvuuksiin maantieteellisesti laajalla alueella. Tässä ensimmäisessä aihetta koskevassa laajassa suomenkielisessä kokoomateoksessa eri alojen asiantuntijoiden kirjoittamat kaksitoista lukua keskittyvät pääosin tekstiilien värjäyksessä käytettyihin luonnonväriaineisiin. Tutkimuksen kohteena ovat myös eri kielten väritermit, kosmiset värit keskiajan filosofiassa ja valkoisuuden tavoittelu eli ”värittömyys” paperinvalmistuksen historiassa.

Tämä luku toimii johdantona teoksen tärkeimpiin lähtökohtiin. Ensimmäinen alaluku pohjustaa lyhyesti väriteorian ja värien tutkimuksen historiaa. Toinen alaluku käsittelee tekstiilivärien ja värjäyksen tutkimusta. Kolmannessa alaluvussa esitellään ja määritellään teoksen keskeiset teemat: sävyt, niihin kohdistunut sääntely ja yhteiskunnalliset säädöt. Lopuksi esitellään vielä teoksen muut luvut ja niiden kirjoittajat.

Kuva 1. Kirjailija ja filosofi Johann Wolfgang von Goethe tutki värejä eri lähtökohdista kuin kritisoimansa Isaac Newton. Hän sisällytti väriympyräänsä (*Farbenkreis zur Symbolisierung des menschlichen Geistes- und Seelenlebens*, 1809) päävärit eli sinisen, keltaisen ja punaisen. Hän yhdisti väreihin myös merkityksiä. Alkuperäinen teos sijaitsee Freies Deutsches Hochstift – Frankfurter Goethe -museossa.

Väriopit ja värien moninaisuus

Värejä voi tarkastella lähes loppumattoman monesta näkökulmasta. Kun esimerkiksi väritutkimuksen pioneeriksi mainittu luonnontieteilijä Isaac Newton (1643–1727) tutki valkoisen valon aallonpituuksia ja

havaitti niiden taivuttavan eri tavoin prismassa ja muodostavan spektrin, nojautui toinen alan vaikuttaja, kirjailija Johann Wolfgang von Goethe (1749–1832) aistikokemukseen – hän tulkitsi väriteoriassaan ennen kaikkea värien vaikutusta ihmiseen.¹ Tyhjästä eivät hekään tutkimuksiinsa ryhtyneet, sillä värien ominaisuudet, niiden havainnoiminen ja käyttö olivat kiinnostaneet niin (luonnon)filosofoja, lääkäreitä ja apteekkareita, taiteilijoita, lainsäätäjiä kuin värjäreitäkin jo antiikissa ja keskiajalla.²

Newtonin optisessa teoriassa valkoinen oli kaikkien värien yhdistelmä, kun taas Goethe piti harmaata siltana eri värien välillä. Jo paljon ennen 1700-luvun väriteoreetikkoja Aristoteles oli havainnut sateenkaaren olevan veden, valon ja ilman heijastumaa, ja hänelle sen päävärit olivat punainen, vihreä ja violetti.³ Esimerkit kertovat väriteorioiden moninaisuudesta ja muuttuvuudesta, joista jo yksin saisi mittavan teoksen. Keskiajan ja uuden ajan alun alkemistien kokeet sekä värjäreiden kokemus loivat pohjan väriaineiden kemiallisille tutkimuksille, joita ryhdyttiin systemaattisesti kehittämään 1700-luvulta lähtien. Edelleen luonnonväriaineita karakterisoidaan kemiallisen analytiikan keinoin. Modernit tutkimusmenetelmät antavat muun muassa arkeologeille ja käsityötieteilijöille aiempaa tarkempaa tietoa esihistoriallisella ja historiallisella ajalla käytetyistä luonnonvärilähteistä. Arkeologia onkin valottanut värien käyttöä säilyneissä tekstiileissä ja muissa artefakteissa, mikä on lisännyt tietämystä myös historiatieteen alalla. Esimerkiksi hautalöytöjen perusteella on pystytty analysoimaan muinaispukujen materiaaleja ja värejä aina käytettyihin valmistustekniikoihin ja värikasveihin saakka. Tutkimusten tulokset todistavat osaltaan pitkään jatkuneista kansainvälisistä kauppayhteyksistä ja luonnonväriaineiden välityksestä.⁴

Jo varhaiset väriteoreetikot päättelivät pääväreiksi sinisen, keltaisen ja punaisen.⁵ Ajatuksen omaksuivat myös uuden ajan alun taiteilijat ja käsityöläiset, kuten värjärit. Teoriaa ovat sittemmin uudistaneet esimerkiksi 1900-luvun alun Bauhaus-liikkeen vaikuttajiin kuuluneet taidemaalarit Johannes Itten (1888–1967) ja Josef Albers (1888–1976).⁶ Ittenin tulkintoja värikontrasteista ja harmonioista sekä Albersin ajatusta värien vuorovaikutuksesta pidetään taiteen opetuksessa edelleen ajankohdaisina, ja ne ovat vaikuttaneet myös pukeutumisen värianalyysiin.⁷

Kuva 2. Kaarinan Ravattulan muinaispuku on eräs uusimmista muinaispukujen rekonstruktioista. Se perustuu Ravattulan Ristinmäeltä löydettyyn rautakauden ja keskiajan vaihteeseen ajoitettuun naisen hautaan, jossa oli poikkeuksellisen paljon säilynyttä tekstiiliä ja pronssispiraalikoristeita. Hautalöydön analysointi osoitti vainajalla olleen sinisellä – todennäköisesti morsingolla – värjätyn viitan ja esiliinan, minkä lisäksi kangassukat oli värjätty krapilla eli värimataralla. Värikkäät tekstiilit todistavat kansainvälisistä yhteyksistä ja väriaineiden kaupasta. Kuva: © Anne-Mari Liira / Ravattulan puku -projekti.

Nykykielitetilijöiden ja -antropologien havainnot värien nimityksistä ja hierarkioista ovat antaneet tietoa eri kulttuurien erilaisista lähestymistavoista sekä paljastaneet värien alkuperiä, käyttöyhteyksiä ja arvostuksia. Brent Berlinin ja Paul Kayn klassikkotutkimuksen *Basic Color Terms* (1969) mukaan universaalisti keskeisiä värejä kaikissa kulttuureissa ovat musta, valkoinen, punainen, vihreä, keltainen ja sininen, tässä järjestyksessä.⁸ Tästä huolimatta kolmen päävärin traditio elää vahvana, ja ainakin vanhemmat sukupolvet muistavat koulun kuvaamataidontunneiltaan kuinka sinistä, punaista ja keltaista sekoittamalla saadaan väliväreiksi kutsutut vihreä, oranssi ja violetti.

Psykologian kautta on voitu pohtia värien vaikutusta ihmisten tunteisiin, kun taas vaikkapa arkkitehtuurissa, mainonnassa ja muodissa värien visuaalinen efekti ja esteettisyys ovat olleet ensiarvoisia. Väreillä on oma tehtävänsä myös luonnossa ja biologisissa prosesseissa. Ne vuoroin varoittavat, houkuttavat tai antavat suojaa. Klorofylli tekee kasveista vihreitä ja sen avulla ne yhteyttävät. Luonnonympäristöissä vihreä kertoo elinvoimasta ja kasvusta. Historiallisesti ihmisen luonnonaineista valmistamat värit ovat olleet olennaisesti mukana niin taiteessa kuin vaatetuksessa ja esineistössä esihistorialliselta ajalta asti. Väreillä on ollut – ja on edelleen – tärkeä rooli eri uskonnoissa ja uskonnollisissa rituaaleissa.

Luonnonvärien tutkimuksen nousu

Luonnonvärit sekä niiden käyttö tekstiileissä ovat nousseet kiinnostuksen kohteiksi eri aikakausia koskevissa 2020-luvun akateemisissa tutkimusprojekteissa. Juurensa ilmiöllä on ollut 1980-luvulla aloittaneessa *Dyes in History and Archaeology* -konferenssissa ja sen julkaisuissa.⁹ Suomessa esimerkiksi Horizon European rahoittama, Riikka Räisäsen johtama Colour4CRAFTS-konsortio (2023–2026) yhdistelee nykyvärijäämiseen ja uusiin värjäysinnovaatioihin perinteisiä värjäysmenetelmiä. BioColour-tutkimuskonsortio (2019–2025) puolestaan pyrki kehittämään uusia menetelmiä bioväriaineiden tuotantoon ja käyttöön. Historiallisten tekstiilien materiaalisuus ja menetelmien empiirisuus

vuorostaan korostuivat Aalto-yliopiston ERC-projektissa (2016–2021) ”Refashioning the Renaissance. Popular Groups and the Material and Cultural Significance of Clothing in Europe 1550–1650”, joka pureutui vaatteiden materiaaliin aspekteihin ja tutki värjäamisreseptejä empiirisillä värjäyskokeiluilla.

Luonnonväriaineista ja pukeutumisesta on myös julkaistu pitkän aikavälin tutkimusta eurooppalaisessa kontekstissa Giorgio Riellon, Maria Haywardin ja Ulinka Rublackin toimittamassa teoksessa *A Revolution in Colour. Natural Dyes and Dress in Europe, c. 1400–1800* (2024). Osin samat tekijät ovat julkaisseet kirjan myös tähän teokseen läheisesti liittyvistä ylellisyyslaeista.¹⁰ Vaatteiden kulutuksesta 1200–1700-luvuilla ker-
too puolestaan Giampiero Nigron toimittama teos *La moda come motore economico. Innovazione di processo e prodotto, nuove strategie commerciali, comportamento dei consumatori / Fashion as an Economic Engine. Process and Product Innovation, Commercial Strategies, Consumer Behavior* (2022), joka sisältää näkökulmia myös tekstiilien väreihin.¹¹

Luonnonväriaineita koskevaa kansainvälistä tutkimuskirjallisuutta on saatavilla runsaasti, kuten tämän teoksen lähteistä voi todeta. Pitkällä aikavälillä värien käyttöä ja merkityksiä tarkastellut ranskalainen kulttuurihistorioitsija, keskiajantutkija Michel Pastoureau on laatinut yleisteokset niin sinisestä, mustasta, vihreästä, punaisesta, keltaisesta, valkoisesta kuin vaaleanpunaisestakin.¹² Pastoureaun teoksia on käytetty paljon väreihin liittyvissä tutkimuksissa, vaikka joiltain osilta niiden sisältöä ja tyyliä voidaan kritisoida popularisoivaksi. Toinen merkittävä tutkija, johon tässäkin teoksessa usein viitataan, on ranskalainen Dominique Cardon. Hänen pääteoksensa *Natural Dyes. Sources, Tradition, Technology and Science* (2007) yhdistelee kasvitiedettä, kemiaa, historiaa sekä empiiristä kokemustietoa.¹³ Keskeistä kirjallisuutta ovat myös keskistä Eurooppaa käsittelevät teokset, joissa on tutkittu väriaineita, niiden käyttöä ja pukeutumiseen liittyvää sääntelyä. Nykyisen Saksan alueella värimorsingon tuotannolla oli tärkeä taloudellinen rooli, mikä on heijastunut myös aiheesta tehtyyn tutkimukseen.¹⁴ Saksalaistutkija Alexander Engel on tutkinut laaja-alaisesti globaalien väriainemarkkinoiden muutosta ja siirtymää luonnonväriaineista synteettisiin väreihin.¹⁵ Saksalaisten tutkijoiden kiinnostusta väreihin ja väriaineteollisuuteen selittää

Saksan perinteisesti vahva osaaminen kemian alalla ja synteettisten väriaineiden valmistajien merkittävä taloudellinen rooli.

Monet teoksemme tutkimuksista kohdistuvat Suomeen tai Ruotsiin. Ruotsalaisessa tutkimuksessa väriaineet ja tekstiilivärväys ovat keskeisesti esillä muun muassa Gösta Sandbergin punaista ja sinistä väriä koskevissa teoksissa.¹⁶ Tutkimusta tekstiili- ja värysteollisuuden kehityksestä on runsaasti: esimerkiksi Klas Nyberg on käsitellyt tekstiilimanufaktuurien toimintaa Ruotsissa, kun taas Eva Bergströmin teos Tukholman väryreistä on harvinainen aihepiiriä käsittelevä monografia.¹⁷ Monipuolisesta pukeutumiseen ja vaatetukseen liittyvästä tutkimuksesta voidaan mainita erityisesti väriteemoja käsitelleet Leif Runefelt ja Mikael Alm.¹⁸

Suomessa tekstiiliteollisuuden klassikotutkimukset ovat edelleen kuvauksiltaan ja tapaustutkimuksiltaan relevantteja, vaikka muutamilla niistä on ikää jo sata vuotta.¹⁹ Lisäksi suomalaisten vaatetusta käsittelevät teokset ovat jonkin verran sivunneet tekstiilien värejä ja väryystä.²⁰ Tietomme perinteisistä värysmenetelmistä ovat kuitenkin vielä niukat, eikä aihepiiristä ole julkaistu kattavaa tutkimusta suomeksi. Myös väriaineiden kaupan ja välityksen tutkimus on ollut vähäistä kansainväliseen tutkimusantiin verrattuna. Uusinta alan tutkimusta edustavat artikkelimme väriainetuonnista Suomeen *Ennen ja nyt – Historian tietosanomat* -julkaisun ”Väri ja historia” -teemanumerossa sekä sinisen värin käyttöä käsittelevä tutkimuksemme *Scandinavian Economic History Review* -journaalissa.²¹

Lisääntynyt kiinnostus luonnonväriaineisiin ja niiden ominaisuuksiin näkyy myös luonnontieteen alalla sekä eri alojen opinnäytetöissä. Niin Suomessa kuin ulkomailla teollisuuden sivuvirtojen käyttöä ja hyödyntämistä tekstiiliväryyksessä tutkitaan aktiivisesti.²² Tutkimuksellisen kiinnostuksen kasvuun ovat vaikuttaneet tekstiili- ja värysteollisuuden aiheuttama ympäristökuormitus sekä yleinen tietoisuuden lisääntyminen synteettisten, usein uusiutumattomien raakaöljypohjaisten väriaineiden aiheuttamasta maaperän, vesistöjen ja ilman saastumisesta.

Luonnonväriaineet ja -väryäminen ovat olleet myös laajemman yleisön kiinnostuksen kohteina 2000-luvulla. Osa tätä muutosta on luonnonvärivärjyksen suosion lisääntyminen harrastajien parissa, mikä on heijastunut aiheeseen liittyvään tieto- ja opaskirjallisuuteen. Esimerkiksi